

آسیب‌شناسی اجرای ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت با موضوع سامانه برخط به‌منظور معرفی و صدور شناسه ویژه برای مادران دارای سه فرزند یا بیشتر و حمایت فرهنگی از آنها

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:
۱۴۰۴/۸/۱۸

شماره مسلسل:
۲۱۱۳۶

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

آسیب‌شناسی اجرای ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت با موضوع سامانه برخط به منظور معرفی و صدور شناسه ویژه برای مادران دارای سه فرزند یا بیشتر و حمایت فرهنگی از آنها

نوع گزارش: طرح/لایحه □، راهبردی □، نظارتی ■، پیش‌نویس قانونی □

نام دفتر:

مطالعات فرهنگی و آموزش (گروه زنان و خانواده)

تهیه و تدوین:

آسیه ارحامی

ناظران علمی:

موسی بیات، ریحانه رحمانی‌پور

اظهار نظرکننده خارج از مرکز:

علیرضا ساجدی (مدیر دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت سازمان ثبت احوال)

گرافیک و صفحه آرایی:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

زهرة عطاردی

واژه‌های کلیدی:

۱. قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت
۲. کرامت مادری
۳. فرزندپروری

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۴/۰۵/۰۱

فهرست مطالب

چکیده	۶
خلاصه مدیریتی	۷
۱. مقدمه	۸
۲. رصد دستگاه‌های مشمول در ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت	۹
۲-۱. سازمان ثبت احوال کشور	۱۰
۲-۲. وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	۱۱
۲-۳. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۲
۲-۴. کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۱۲
۲-۵. شهرداری‌ها	۱۴
۳. چالش‌های پیش روی اجرای ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت	۱۵
۳-۱. عدم صراحت حکم در احصای دستگاه‌های اجرایی مشمول	۱۵
۳-۲. عدم اتصال تمام دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت به سامانه برخط شناسه‌دار کردن مادران سازمان ثبت احوال کشور	۱۵
۳-۳. گسترده بودن دامنه مخاطب (مادران دارای سه فرزند و بیشتر)	۱۵
۳-۴. شکاف بین حمایت‌های ارائه شده با نیازهای واقعی خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر	۱۶
۳-۵. عدم تأمین اعتبار مورد نیاز اجرای حکم در بخش خصوصی	۱۷
۳-۶. سلیقه‌محوری در اجرای قانون ذیل دستگاه‌های اجرایی	۱۷
۳-۷. کم‌رنگ بودن اطلاع‌رسانی در خصوص تخفیفات مذکور در حکم	۱۷
۳-۸. وابسته بودن ارائه خدمت به کد ملی مادر	۱۷
۳-۹. شفاف نبودن دقیق نوع خدماتی که قرار است از تخفیف برخوردار شوند	۱۷
۴. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری	۱۸
۵. پیوست‌ها	۲۰
منابع و مآخذ	۲۴

فهرست جداول

جدول ۱. دستگاه‌ها و تکالیف مندرج در ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت	۹
جدول ۲. تعداد زبان‌آموزان خانواده‌هایی که بیشتر از یک فرزند آنها به‌طور هم‌زمان زبان آموز کانون زبان ایران هستند	۱۳
جدول ۳. مهم‌ترین مشکلات و محدودیت‌های خانواده‌ها برای داشتن فرزند	۱۶
جدول ۱ پیوست. جدول ۱۶ قانون بودجه ۱۴۰۴ - تعرفه‌های درآمدی سازمان ثبت احوال کشور	۲۰

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. نمودار وضعیت سنجی مادران برحسب تعداد فرزند در پایگاه اطلاعات جمعیت	۱۱
شکل ۲. پیشنهادی قابل طرح برای سامانه یکپارچه تکریم مادری	۱۹

آسیب‌شناسی اجرای ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت با موضوع سامانه برخط به منظور معرفی و صدور شناسه ویژه برای مادران دارای سه فرزند یا بیشتر و حمایت فرهنگی از آنها

چکیده

ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت شامل دو محور اصلی است: نخست، ایجاد سامانه شناسه‌دار کردن مادران دارای سه فرزند و بیشتر، و دوم، الزام دستگاه‌ها به ارائه خدمات فرهنگی، تفریحی، ورزشی و حمل‌ونقل شهری با تخفیف به این مادران و خانواده‌هایشان. آسیب‌شناسی فرایند اجرای ماده نشان از عدم صراحت حکم در احصای دستگاه‌های اجرایی مشمول، عدم اتصال تمام دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۲۵) قانون به سامانه برخط شناسه‌دار کردن مادران سازمان ثبت احوال کشور، گسترده بودن دامنه مخاطب، فاصله بین حمایت‌های ارائه شده با نیازهای واقعی خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر، عدم تأمین اعتبار مورد نیاز اجرای حکم در بخش خصوصی، کم‌رنگ بودن اطلاع‌رسانی در خصوص تخفیفات مذکور در حکم، وابسته بودن بر خورداری فرزندان از خدمات به کد ملی مادر و احتمال عدم بهره‌مندی از حمایت‌ها به علت ناآگاهی سایر اعضای خانواده، شفاف نبودن دقیق نوع خدماتی که قرار است از تخفیف برخوردار شوند از جمله چالش‌های اجرایی پیش روی ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت هستند.

پیشنهاد می‌شود جهت تقویت این حکم، سامانه‌ای یکپارچه از مجموع خدماتی که دستگاه‌های مختلف می‌توانند به مادران ارائه دهند و مبتنی بر تنوع بخشی بر خدمات و حمایت‌ها، توسط دبیرخانه ستاد ملی جمعیت ایجاد شود تا علاوه بر افزایش اثربخشی حکم، خدمات متناسب‌تری با نیازهای مادران ارائه شود. از سوی دیگر، تمام مادرانی که فرزند به دنیا می‌آورند (فارغ از تعداد فرزندان آنها)، بتوانند از خدمات این سامانه یکپارچه بهره‌مند شوند.

■ بیان / شرح مسئله

در ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت دو اقدام متمایز یعنی «ایجاد سامانه برخط شناسه‌دار کردن مادران دارای سه فرزند و بیشتر» و «تکلیف دستگاه‌ها به ارائه خدمات فرهنگی چون بازدید از موزه و اماکن تاریخی، حمل‌ونقل شهری و امکانات تفریحی ورزشی فرهنگی با تخفیف به مادران مذکور و خانواده آنها» دیده شده است. با توجه به نقش این ماده در ارتقای اوقات فراغت مادران و بهبود کیفیت پرورش فرزندان در خانواده‌های دارای چند فرزند به‌ویژه به‌واسطه افزایش هزینه‌های زندگی بررسی عملکرد این ماده و چالش‌های پیش روی آن حائز اهمیت است.

■ نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

ارزیابی مرکز پژوهش‌ها نشان می‌دهد سامانه برخط شناسایی و صدور شناسه مادران دارای سه فرزند و بیشتر در حال حاضر از سوی سازمان ثبت احوال کشور محقق شده و امکان دسترسی دستگاه‌ها و بخش خصوصی نیز به این سامانه فراهم شده است. براساس اطلاعات این سامانه تعداد ۷ میلیون ۸۱۳ هزار و ۲۰۶ مادر دارای سه فرزند و بیشتر در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور جهت بهره‌مندی از خدمات این ماده شناسایی شده است، با این حال تمامی دستگاه‌های مذکور در ماده (۲۵) به این سامانه متصل نشده‌اند.

در خصوص بخش دوم حکم باید اذعان کرد بررسی عملکرد دستگاه‌های اجرایی نشان از عملکرد متفاوت دستگاه‌های اجرایی دارد. برخی دستگاه‌ها (به‌عنوان مثال وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی) به‌رغم عدم اتصال به سامانه، خدمات مذکور در ماده (۲۵) را به‌صورت غیرالکترونیک و مبتنی بر رؤیت شناسنامه ارائه می‌دهند و برخی از دستگاه‌ها (شهرداری‌ها و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان) نیز عملکرد مؤثری در تحقق وظایف مذکور در این ماده ندارند.

عدم صراحت حکم در احصای دستگاه‌های اجرایی مشمول، عدم اتصال تمام دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت به سامانه برخط شناسه‌دار کردن مادران سازمان ثبت احوال کشور، گسترده بودن دامنه مخاطب، فاصله بین حمایت‌های ارائه شده با نیازهای واقعی خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر، عدم تأمین اعتبار مورد نیاز اجرای حکم در بخش خصوصی، کم‌رنگ بودن اطلاع‌رسانی در خصوص تخفیفات مذکور در حکم، وابسته بودن سامانه به کد ملی مادر و احتمال عدم بهره‌مندی از حمایت‌ها به علت ناآگاهی از این مسئله، شفاف نبودن دقیق نوع خدماتی که قرار است از تخفیف برخوردار شوند از جمله چالش‌های اجرایی پیش روی حکم هستند.

■ پیشنهاد راهکار تقنینی، نظارتی یا سیاستی

به‌منظور تقویت اجرای این حکم و افزایش اثربخشی آن، پیشنهاد می‌شود سامانه‌ای یکپارچه خدمات متنوع دستگاه‌های اجرایی در حوزه‌های مختلف توسط دبیرخانه ستاد جمعیت ایجاد شود تا براساس کد ملی شناسه‌دار شده از سوی سازمان ثبت احوال، مادران و فرزندان آنها بتوانند از تخفیف خدمات تفریحی، فرهنگی، اجتماعی و آموزشی مختلف بهره‌مند شوند. علاوه بر این، برای ارتقای حمایت از فرزندآوری و تحقق اهداف برنامه هفتم پیشرفت (ماده (۷۹) در خصوص افزایش نرخ باروری به ۲/۵ فرزند)، تمام مادرانی که از این پس فرزند به دنیا می‌آورند (فارغ از تعداد فرزندان آنها)، بتوانند از خدمات این سامانه یکپارچه خدمت بهره‌مند گردند.

۱. مقدمه

قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در تاریخ ۱۴۰۰/۸/۱۹ با ۷۳ ماده و بیش از ۲۰۰ حکم ابلاغ شد. در این قانون تلاش شده مجموعه مشوق‌های متعددی در حوزه‌های بهداشت و درمان، اقتصاد، بیمه و اشتغال، امور فرهنگی و ... جهت تشویق به فرزندآوری و حمایت از خانواده‌های دارای فرزند ارائه شود. یکی از حمایت‌های فرهنگی که در قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت تلاش شده از خانواده‌های دارای چند فرزند صورت پذیرد، ماده (۲۵) این قانون است. در این ماده، ضمن شناسه‌دار کردن مادران دارای سه فرزند و بیشتر، حمایت‌هایی در قالب بهره‌مندی از تخفیف بازدید موزه‌ها و استفاده از اماکن فرهنگی- ورزشی، تخفیف در بهره‌مندی از حمل‌ونقل شهری، نیم‌بها بودن بلیت سینماها هر ماه یک‌بار، تخفیف در دوره‌های آموزشی، تربیتی و هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان برای مادران سه فرزند و بیشتر و اعضای خانواده آنها در نظر گرفته شده است. به نظر می‌رسد هدف این ماده، ارتقای اوقات فراغت مادران و بهبود کیفیت پرورش فرزندان در این خانواده‌ها به‌ویژه به‌واسطه افزایش هزینه‌های زندگی است:

ماده (۲۵) - سازمان ثبت احوال کشور مکلف است نسبت به ایجاد سامانه برخط برای معرفی و صدور شناسه ویژه برای مادران دارای سه فرزند یا بیشتر اقدام نماید. مدت اعتبار این شناسه ده سال است و در صورت تولد فرزندان بعدی به مدت پنج سال تمدید خواهد شد. دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند اقدامات ذیل را برای دارندگان کارت مزبور به‌همراه اعضای خانواده انجام دهند:

الف) نیم‌بها بودن ورودی کلیه اماکن و بناهای تاریخی- فرهنگی و موزه‌های تابعه وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری،

ب) نیم‌بها بودن خدمات حمل‌ونقل عمومی شهری و تعرفه‌های فرهنگی، ورزشی و تفریحی شهرداری‌ها و دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری،

پ) نیم‌بها بودن بلیت سینماها هر ماه یک‌بار،

ت) تخفیف بیست‌درصدی (۲۰٪) دوره‌های آموزشی، تربیتی و هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان برای استفاده فرزندان.

تبصره- شمول حکم این ماده در بخش غیردولتی مشروط به پیش‌بینی جبران هزینه آن در قانون بودجه سنواتی می‌باشد.

از سوی دیگر این حکم، جزء محدود احکام قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت است که در آن مادر و جایگاه او مورد تکریم قرار گرفته است. با توجه به اهمیت و نقش تأثیرگذار زنان در فرزندآوری، توجه به آنها و پررنگ‌تر دیدن نقش و جایگاه آنان در این مسیر، نقش مهمی در پیشبرد اهداف سیاست‌های کلی جمعیت و قانون دارد. در این گزارش تلاش خواهد شد تا با توجه به اهمیت پایش میزان تحقق این ماده به‌ویژه نقش سامانه برخط شناسایی و صدور شناسه مادران دارای سه فرزند و بیشتر در ارتقای سیاست‌گذاری‌ها و بررسی چالش‌های موجود، اقدامات دستگاه‌های اجرایی در اجرای این حکم مبتنی بر نامه‌نگاری با آنها مورد بررسی قرار گرفته و چالش‌های پیش‌رو به‌طور جامع احصا شود.

۲. رصد دستگاه‌های مشمول در ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

نگاهی به حکم ارائه شده و سیاق آن نشان می‌دهد در این ماده با تعدد دستگاه‌های مسئول و حمایت‌ها مواجه هستیم. بر این اساس، در جدول زیر تلاش شده تکلیف هر دستگاه به تفکیک بیان شود.

جدول ۱. دستگاه‌ها و تکالیف مندرج در ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت [۱]

ردیف	دستگاه	تکلیف
۱	سازمان ثبت احوال کشور	ایجاد سامانه برخط برای معرفی و صدور شناسه ویژه برای مادران دارای سه فرزند یا بیشتر
۲	وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	نیم‌بها بودن ورودی کلیه اماکن و بناهای تاریخی- فرهنگی و موزه‌های تابعه
۳	دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری	نیم‌بها بودن ورودی کلیه اماکن و بناهای تاریخی- فرهنگی و موزه‌های تابعه
۴	شهرداری‌ها	نیم‌بها بودن خدمات حمل‌ونقل عمومی شهری و تعرفه‌های فرهنگی، ورزشی و تفریحی
۵	دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری	نیم‌بها بودن تعرفه‌های فرهنگی، ورزشی و تفریحی
۶	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	نیم‌بها بودن بلیت سینماها هر ماه یک‌بار
۷	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	تخفیف بیست درصدی (۲۰٪) دوره‌های آموزشی، تربیتی و هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان برای استفاده فرزندان

همان‌طور که از جدول فوق برمی‌آید در دو بند از این ماده، علاوه بر اشاره به دستگاه اصلی، دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون خدمات کشوری مکلف به ارائه خدمات نیم‌بها در دو حوزه بلیت ورودی کلیه اماکن و بناهای تاریخی- فرهنگی و موزه‌های تابعه و نیم‌بها بودن تعرفه‌های فرهنگی، ورزشی و تفریحی شده‌اند. با توجه به نام بردن از دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری^۱ و تعدد دستگاه‌های اجرایی در این بخش، رصد فعالیت‌های صورت گرفته ذیل این ماده تا حدودی دشوار است؛ چراکه دستگاه‌های متعددی مشمول این ماده می‌شوند. به‌عنوان مثال، در خصوص اماکن و موزه‌های تاریخی، دستگاه‌های متعددی چون بنیاد مستضعفان،^۲ بانک مرکزی،^۳ وزارت علوم، تحقیقات فناوری،^۴ وزارت آموزش و پرورش،^۵ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی،^۶ وزارت ورزش و جوانان،^۷ وزارت نفت^۸ و ... دارای موزه هستند که این مسئله رصد فعالیت‌های آنها را با دشواری روبه‌رو کرده است.

۱. ماده (۵) دستگاه اجرایی: کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که مشمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند.
 ۲. پردیس موزه‌های دلفین، موزه خودروه‌های تاریخی ایران، موزه پول ایران، موزه مردم‌شناسی شمال ایران، موزه گوهر و آرایه‌های تاریخی و ...
 ۳. خزانه جواهرات ملی و موزه بانک ملی ایران.
 ۴. موزه ملی علوم و فناوری ایران.
 ۵. موزه آموزشی سروش و ...
 ۶. موزه ملی تاریخ علوم پزشکی ایران.
 ۷. موزه ملی ورزش.
 ۸. موزه چاه شماره یک مسجد سلیمان، موزه سبزواری، بنزین خانه آبادان و ...

با توجه به چالش‌های پیش‌رو در خصوص رصد تمامی دستگاه‌های مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری در این گزارش، صرفاً دستگاه‌هایی که نقش کلیدی در این حوزه ایفا می‌کنند و در بخش اول حکم **صراحتاً** از آنها نام برده شده است، مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۱-۲. سازمان ثبت احوال کشور

با توجه به نقش کلیدی و حساس سازمان ثبت احوال کشور در احصای تعداد مادران دارای سه فرزند و بیشتر و اعطای شناسه ویژه به آنها، در ابتدا تلاش شد مبتنی بر نامه‌نگاری با این نهاد، وضعیت تحقق این بخش از حکم مورد بررسی قرار گیرد. آنچه در این بخش ملاک سنجش عملکرد دستگاه است، فراهم شدن زیرساخت دسترسی به آمار مادران دارای سه فرزند و بیشتر در کشور است. مبتنی بر پاسخ این سازمان [۲] سرویس استحقاق سنجی مادران مشمول ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در مرکز ملی تبادل اطلاعات مستقر گردیده و طی نامه به شماره ۱۴۰۲/۱۲۶۴۱۰۵ مورخ ۱۴۰۲/۹/۱۱ به کارگروه تعامل‌پذیری دولت الکترونیک و همچنین طی نامه شماره ۱۴۰۲/۱۱۷۱۲۱۴ مورخ ۱۴۰۲/۸/۲۳ به ستاد ملی جمعیت اعلام شده است. علاوه بر این، با توجه به پویایی ساختار پایگاه اطلاعات جمعیت کشور امکان به‌روزرسانی تعداد مادران دارای سه فرزند و بیشتر به صورت مستمر وجود دارد. نکته قابل توجه آنکه در این سامانه شماره ملی مادران مشمول به‌عنوان شناسه ویژه در نظر گرفته می‌شود. بدین ترتیب ملاک بهره‌مندی از تخفیفات ذکر شده در این ماده کد ملی مادر است.

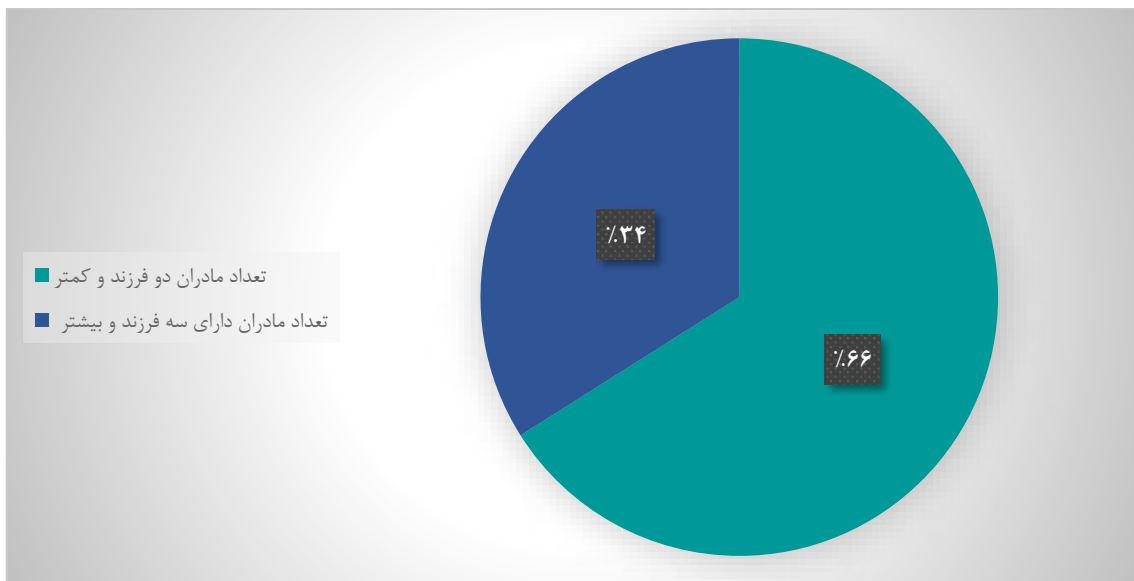
براساس اعلام سازمان ثبت احوال کشور در حال حاضر تعداد ۷ میلیون و ۸۱۳ هزار و ۲۰۶ (۷,۸۱۳,۲۰۶) مادر دارای سه فرزند و بیشتر در پایگاه اطلاعات جمعیت کشور شناسایی شده است. نکته قابل توجه در این بخش آن است که برخلاف سایر احکام قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت که عموماً در برگیرنده متولدین پس از ابلاغ قانون می‌شود، در این ماده تمامی مادران دارای سه فرزند و بیشتر، فارغ از سن فرزند یا مادر به‌عنوان مخاطب قرار گرفته‌اند. به عبارت دیگر، یک مادر شصت‌ساله که ممکن است تمامی فرزندان آن نیز بالای بیست سال باشند نیز مخاطب این حکم است.

براساس آمار سازمان ثبت احوال کشور پس از ابلاغ قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، ۷۱۸ هزار مادر فرزند سوم و بیشتر خود را به دنیا آورده‌اند که تنها ۹ درصد کل مادران دارای سه فرزند و بیشتر را تشکیل می‌دهد^۱ و ۹۱ درصد مادرانی که در حال حاضر مشمول این حکم هستند، قبل از ابلاغ قانون، فرزند سوم و بیشتر خود را به دنیا آورده‌اند.

با توجه به اینکه ماهیت حکم بهره‌مندی از خدمات فرهنگی - فراغتی بوده و به‌نوعی هدف حمایت از فرزندپروری است؛ به‌نظر می‌رسد، عدم ایجاد محدودیت در بازه سنی مادر و فرزندان، منجر به افزایش تعداد افراد بهره‌مند از حکم و فاصله گرفتن آن از اهداف تدوین شده است. مبتنی بر اطلاعات سازمان ثبت احوال کشور، ۲۳ میلیون مادر (یک فرزند و بیشتر) در کشور وجود دارد که از این میان همان‌طور که پیشتر گفته شد، تعداد ۷,۸۱۳,۲۰۶ مادر دارای سه فرزند و بیشتر می‌باشند که این امر بدین معناست که ۳۴ درصد از مادران در حال حاضر دارای سه فرزند و بیشتر هستند. لازم به ذکر است، با توجه به پویایی ساختار پایگاه اطلاعات جمعیت کشور این عدد مدام در حال به‌روزرسانی است و آمار مذکور متعلق به تاریخ ۱۴۰۴/۳/۱۷ و مبتنی بر نامه سازمان ثبت احوال کشور به مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی است. گفتنی است؛ در حال حاضر وضعیت مادران دارای سه فرزند و بیشتر در مقایسه با کل مادران به شرح زیر است:

۱. مصاحبه (مورخ ۲۲ شهریور ۱۴۰۴) با مدیرکل دفتر آمار، اطلاعات جمعیتی و مهاجرت سازمان ثبت احوال کشور.

شکل ۱. نمودار وضعیت سنجی مادران بر حسب تعداد فرزند در پایگاه اطلاعات جمعیت (درصد) [۲]

مبتنی بر پاسخ سازمان ثبت احوال به نامه مرکز پژوهش‌ها [۲] تعداد ۱۱ نهاد یا دستگاه در حال حاضر به این سامانه متصل هستند.^۱ با توجه به تحقق سامانه برخط شناسایی و صدور شناسه مادران دارای سه فرزند و بیشتر، آنچه حائز اهمیت است نحوه اتصال دستگاه‌ها به این سامانه و نحوه خدمات‌دهی به مادران دارای سه فرزند و بیشتر در دستگاه‌های مشمول است؛ در ادامه تلاش خواهد شد نحوه اتصال مهم‌ترین دستگاه‌های مشمول در این ماده به سامانه و تعداد افراد بهره‌مند از این خدمات احصا شود:

۲-۲. وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

مبتنی بر بند «الف» ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مکلف به «نیم‌بها نمودن ورودی کلیه اماکن و بناهای تاریخی-فرهنگی و موزه‌های تابعه» برای مادران دارای سه فرزند و بیشتر شده است. این حمایت در صورت اجرای موفق و اطلاع‌رسانی درست، نقش مؤثری در ارتقای سطح سواد میراثی و آگاهی عمومی، ایجاد انگیزه و تشویق در بازدید از فضاهای فرهنگی کشور و رشد بازدید از موزه‌ها و اماکن تاریخی-فرهنگی داشته باشد.

مبتنی بر پاسخ میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به نامه مرکز پژوهش‌ها [۳] در خصوص هماهنگی با سازمان ثبت احوال کشور جهت ارائه خدمات ذکر شده در این ماده از قانون، طی نامه‌های شماره ۱۴۰۳۲۷۰۱/۷۲۵۷ مورخ ۱۴۰۳/۵/۱۶ و ۱۴۰۲۲۷۰۱/۱۸۳۹۱ مورخ ۱۴۰۲/۹/۱۳ و ۱۴۰۳۲۷۰۱/۲۳۴۶ مورخ ۱۴۰۳/۲/۱۹ درخواست برقراری سرویس شناسه احراز هویت مادران دارای سه فرزند و بیشتر با مراجع مربوطه داده شده است، اما تاکنون اتصال سامانه‌های مرتبط با موزه‌های وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به سامانه ثبت احوال فراهم نشده که این مسئله چالش‌های متعددی راهنگام رصد و شناسایی مادران و خانواده آنها جهت ورود به مجموعه فراهم ساخته است. در صورت اتصال سامانه احراز هویت مادران دارای سه فرزند و بیشتر به سامانه فروش بلیت الکترونیک وزارتخانه این امکان وجود دارد که مادران و خانواده آنها هنگام خرید بلیت با انتخاب فیلد مربوطه به صورت خودکار از مزایای قانون مذکور بهره‌مند شوند.

۱. وزارت راه و شهرسازی، سازمان هدفمندی یارانه‌ها، بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر، سازمان امور مالیاتی کشور، ایران خودرو، بهمن موتور، شهرداری کاشان، شهرداری قم، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت رفاه، بیمه آتیه‌سازان حافظ.

براساس نامه فوق‌الذکر، در حال حاضر تعداد ۲۷۶ موزه، بنا و مجموعه فرهنگی-تاریخی متصل به سیستم فروش بلیت الکترونیک هستند. با این حال به علت عدم اتصال به سامانه ثبت احوال، متصدیان فروش بلیت در صورت ارائه مدارک شناسایی (به صورت رؤیت فیزیکی) از سوی مادران دارای سه فرزند و بیشتر اقدام به ثبت بلیت نیم‌بها برای این اشخاص در باجه بلیت‌فروشی می‌کنند. به رغم نکات مذکور، طبق آمار اخذ شده در شش ماهه دوم سال ۱۴۰۳ تعداد ۱۱۳۲۲ نفر با شرایط فوق از مجموعه‌های تحت پوشش وزارتخانه بازدید کرده‌اند که در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته، رشد ۳۳،۵ درصدی داشته است.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، آمار فوق در مقایسه با مادران دارای شرایط بسیار ناچیز (۰/۱۴ درصد) است. علاوه بر این مبتنی بر مصاحبه‌های صورت گرفته با مسئولان وزارتخانه [۴] وضعیت آماری بازدید از موزه‌ها و اماکن تاریخی در کشور حدود ۲۰ میلیون بازدید سالیانه است که این امر بدین معناست که سهم بازدید فعلی مادران دارای سه فرزند و بیشتر، تنها ۰/۰۵ مخاطبان موزه‌ها را تشکیل می‌دهند. لازمه اجرای موفق‌تر این بند اتصال به سامانه ثبت احوال و همچنین اطلاع‌رسانی عمومی از وجود چنین امکانی در قانون است.

۲-۳. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

مبتنی بر بندهای «الف» و «ب» ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دو حوزه متولی است: نیم‌بها بودن ورودی کلیه اماکن و بناهای تاریخی-فرهنگی و موزه‌های تابعه و نیم‌بها بودن بلیت سینماها هر ماه یک‌بار. پیرو پاسخ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به نامه مرکز پژوهش‌ها [۵] به منظور دسترسی به API و اطلاعات مربوط به بانوان مشمول این ماده مکاتبه‌ای طی شماره ۱۰۹۷۷۸ مورخ ۱۴۰۴/۲/۲ با اداره کل زیرساخت ثبت احوال کشور به عمل آمده است که مبتنی بر آن، اطلاعات اولیه در اختیار مؤسسه سینماشهر (مؤسسه فروش بلیت‌های سینمایی) جهت اعمال تخفیف برای مادران و فرزندان آنها قرار گرفته است. در خصوص بخش اول این بند، موزه هنرهای ملی و موزه هنرهای معاصر ذیل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هستند. با این وجود، در متن نامه ارسال شده از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، اشاره‌ای به تخفیف پنجاه‌درصدی بلیت این اماکن تاریخی برای مادران دارای سه فرزند و بیشتر نشده است. رصد میدانی حاکی از این نکته است که در حال حاضر چنین تخفیفی برای ورودی این موزه‌های مذکور فعال نیست. در خصوص بخش دوم حکم باید گفت، با توجه به اینکه عمده سینماها در کشور خصوصی هستند و نظر به تبصره ماده (۲۵) قانون، مبنی بر اینکه «شمول حکم این ماده در بخش غیردولتی مشروط به پیش‌بینی جبران هزینه آن در قانون بودجه سنواتی می‌باشد» اجرای این بخش از حکم نیازمند تأمین بار مالی است. مطابق پاسخ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی [۵] تعداد افراد برآورد شده برای دسترسی به این نوع از خدمت حدود ۱۵ هزار خانواده یا ۷۵ هزار نفر در ماه مشمول این قانون هستند که بار مالی اجرای آن معادل ۶۱ میلیارد و پانصد میلیون تومان برآورد شده است. فاصله آمار برآورد شده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از آمار واقعی مادران دارای سه فرزند و بیشتر در سامانه ثبت احوال قابل تأمل است. بخشی از این مسئله می‌تواند برآمده از تخمین جامعه مادران براساس یک برآورد اولیه از استقبال مادران از این طرح باشد. با این حال، آنچه حائز اهمیت است وابسته شدن اجرای این بخش از حکم به تأمین بار مالی است. لذا با توجه به عدم تأمین بار مالی اجرای این بند، آن را باید تحقق نیافته قلمداد کرد.

۲-۴. کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

همان‌گونه که در جدول ۱ ذکر شد؛ کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان مبتنی بر بند «ت» ماده (۲۵)، مکلف به ارائه تخفیف بیست‌درصدی (۲۰٪) در دوره‌های آموزشی، تربیتی و هنری خود برای استفاده فرزندان شده است. این حکم به علت نقش مؤثری که در پر کردن اوقات فراغت فرزندان می‌تواند داشته باشد و همچنین کمک به اقتصاد خانوار، بسیار حائز اهمیت است. مطابق با نامه‌نگاری انجام شده با کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و پاسخ این دستگاه به نامه مذکور [۶] اتصال کانون پرورش فکری

کودکان و نوجوانان به سامانه شناسه مادران سازمان ثبت احوال تاکنون برقرار نشده است.

همین مسئله سبب شده ثبت نام از مشمولین و ارائه تخفیف برای آنها به صورت دستی و مبتنی بر رصد فیزیکی صورت پذیرد. بر این اساس، در صورتی که مخاطب از این قانون و حمایت مذکور بی اطلاع باشد، امکان استفاده از آن از بین رفته و از فرصت بهره‌مندی از این تخفیف محروم خواهد شد.

از سوی دیگر، به سبب نبود شرایط احراز خودکار هویت در سامانه، بسیاری از مخاطبان این ماده مجبور به ارائه درخواست خود به صورت دستی و حضوری هستند؛ که این مسئله می‌تواند منجر به افزایش بار کاری، طولانی شدن فرایند ثبت نام و حتی کاهش انگیزه فرد جهت بهره‌مندی از این حمایت‌ها شود. بر اساس اعلام کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان آمار بهره‌مندی از خدمات تخفیفی ۲۰ درصدی کلاس‌های زبان کانون به شرح زیر است:

جدول ۲. تعداد زبان آموزان خانواده‌هایی که بیشتر از یک فرزند آنها به‌طور هم‌زمان زبان آموز کانون زبان ایران هستند [۶]

سال	تعداد زبان آموزان خانواده‌هایی که بیشتر از یک فرزند آنها به‌طور هم‌زمان زبان آموز کانون زبان ایران هستند
۱۴۰۰	۴۵
۱۴۰۱	۴۰۳
۱۴۰۲	۳۹۴
۱۴۰۳	۱۴۱
جمع کل	۱۰۰۳

همان‌طور که در جدول فوق نیز قابل ملاحظه است، این آمار به تفکیک تعداد فرزندان نبوده و همچنین دربردارنده تمامی فعالیت‌های کانون از قبیل کلاس‌های هنری و آموزشی نیز نیست و فقط مربوط به مخاطبین کلاس‌های زبان کانون است. علاوه بر این، دلایل کاهش قابل توجه تعداد زبان آموزان خانواده‌های چندفرزندی (۶۴ درصد) در سال ۱۴۰۳ در مقایسه با ۱۴۰۲ نیز مشخص نیست.

بر این اساس، مطابق با آمار ارسالی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، تخفیف ۲۰ درصدی لحاظ شده از سوی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، در حال حاضر صرفاً برای خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر نبوده و افرادی که حداقل دو فرزند آنها از کلاس‌های کانون استفاده می‌کنند، از تخفیف ۲۰ درصدی بهره‌مند می‌شوند. امری که به‌رغم مثبت بودن کلیت حمایت صورت گرفته، منجر شده آمار تفکیکی از خانواده‌های دوفرزندی در مقایسه با خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر وجود نداشته باشد. از سوی دیگر، در شرایط موجود لزوماً باید حداقل دو فرزند در کلاس‌ها ثبت نام نمایند تا از تخفیف بهره‌مند شوند. در حالی که در متن قانون چنین الزامی درج نشده بلکه خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر فارغ از اینکه چه تعداد از فرزندان آنها در کلاس‌ها ثبت نام نموده‌اند، از این حمایت برخوردارند. بدین ترتیب لازمه برخورداری از تخفیف بیست درصدی در کلاس‌های کانون در حال حاضر، هم‌زمانی شرکت در کلاس‌های کانون توسط بیش از یک فرزند خانواده است که در تطابق با متن قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت نیست.

چراکه جامعه هدف قانون خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر است و به‌نظر می‌رسد تخفیف لحاظ شده توسط کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان بیشتر ماهیت تبلیغاتی - بازاریابی از حیث ترغیب خانواده‌ها به ثبت نام در کلاس‌ها را داشته باشد؛ نه تلاش برای اجرای قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت.

عدم اتصال با سامانه ثبت احوال و فقدان ارائه خدمات به صورت سامانه‌ای و ابتدای آن به ارائه مدارک به شکل حضوری و سلیقه‌محور اجرا شدن قانون در کنار فقدان تفکیک تعداد فرزندان خانواده‌های دوفرنزندی از خانواده‌های سه فرزند و بیشتر، از جمله چالش‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در اجرای این حکم است.

۵-۲. شهرداری‌ها

در بند «ب» ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت شهرداری‌های کل کشور مکلف به نیم‌بها نمودن خدمات حمل و نقل شهری و تعرفه‌های فرهنگی، ورزشی و تفریحی ذیل خود شده‌اند. شاید بتوان گفت؛ تکلیف شهرداری‌ها در اجرای این حکم دشوارتر از سایر دستگاه‌هاست و طبیعتاً نظارت بر حسن اجرای آن نیز از سایر دستگاه‌ها دشوارتر است؛ چراکه در این حوزه با یک وزارتخانه یا مرجع واحد مواجه نیستیم و هر شهر، شهرداری مربوط به خود را دارد. بر این اساس، تعدد و تنوع در شهرداری‌ها پیگیری وضعیت اجرای این حکم را پیچیده کرده است.

جهت دستیابی به نحوه اجرای حکم با سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور^۱ و شهرداری تهران^۲ نامه‌نگاری صورت گرفت؛ هر چند تا زمان چاپ این گزارش پاسخ رسمی از سوی نهادهای مذکور دریافت نشد. با این حال آنچه مبرهن است؛ اتصال تمامی شهرداری‌ها با سازمان ثبت احوال کشور برقرار نشده است. شهرداری قم و کاشان مبتنی بر مصاحبه با مدیر کل دفتر آمار، اطلاعات جمعیتی و مهاجرت سازمان ثبت احوال کشور به این سامانه متصل هستند، اما از نحوه ارائه خدمت در آنها اطلاعی در دست نیست و این بدین معناست که امکان بهره‌مندی هوشمند و مبتنی بر سامانه از این تخفیف در تمامی شهرداری‌ها وجود ندارد.

از سوی دیگر، پیگیری نحوه اجرای حکم نشان می‌دهد در حال حاضر بلیت حمل و نقل شهری (مترو) برای برخی از اقشار خاص با تخفیف ویژه صادر می‌شود. افراد دارای ۶۵ سال و بیشتر (کارت منزلت)، جانبازان ۲۵ درصد و بالاتر و خانواده آنها (همسر، والدین، فرزندان تحت تکفل)، جانبازان اعصاب و روان با هر درجه‌ای از جانبازی، خانواده شهدا، افراد دارای معلولیت و بیماران خاص (بیماران هموفیلی، ام‌اس)، مددجویان سازمان بهزیستی، مددجویان کمیته امداد خمینی (ره)، دانشجویان، دانش‌آموزان از جمله این افراد هستند. هر چند میزان تخفیف لحاظ شده برای هر قشر با قشر دیگر متفاوت است (این تخفیف از ۵۰ تا ۱۰۰ درصد برای اقشار یاد شده ارائه می‌شود)، علاوه بر این هر فرد نیز فقط امکان استفاده از یک کارت را دارد و اعتبار هر کارت یک‌ساله است [۷]. بر این اساس، برای مشمولین قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت هنوز چنین تسهیلی فراهم نشده و این ماده وارد فاز اجرایی نشده است.

علاوه بر این، در شهرداری تهران دستورالعملی نیز مبنی بر تخفیف در مجموعه‌های ورزشی و تفریحی شهر تهران برای مادران دارای سه فرزند و بیشتر صادر نشده است. مصاحبه با مدیران قرارگاه جمعیت شهرداری تهران (مورخ ۱۴۰۴/۵/۵) و همچنین مصاحبه (تیرماه ۱۴۰۴) سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور نیز مؤید این مسئله است. بر این اساس می‌توان گفت؛ اجرای این حکم در شهرداری‌ها چندان موفق نبوده است.

۱. شماره نامه ۵۰۸۲-۱۶۲۰۰/۸۲ مورخ ۱۴۰۴/۴/۲۸.

۲. شماره نامه ۷۱۱۶۲-۱۶۲۰۰/۸۲ مورخ ۱۴۰۴/۶/۱۱.

۳. چالش‌های پیش روی اجرای ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

۳-۱. عدم صراحت حکم در احصای دستگاه‌های اجرایی مشمول

یکی از چالش‌هایی که پیش روی اجرا و تحقق این ماده وجود دارد، فقدان شفافیت در احصای دستگاه‌های اجرایی مشمول این حکم در بندهای «الف» و «ب» است. به عبارت دیگر، اگرچه در ابتدای بندهای «الف» و «ب» این ماده از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و شهرداری‌ها به ترتیب به صراحت نام برده شده، با این حال در ادامه هر دو بند، دستگاه‌های اجرایی ذیل ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری نیز مشمول شناخته شده‌اند، همین مسئله منجر شده برخی از دستگاه‌ها به دلیل عدم صراحت در نام بردن از آنها، متوجه چنین تکلیفی نبوده و تلاشی در اجرای این حکم نکنند. از سوی دیگر، تعدد دستگاه‌های ذیل این حکم مسئله نظارت بر نحوه اجرای ماده را برای دبیرخانه ستاد ملی جمعیت و سایر نهادهای نظارتی دچار چالش کرده است.

۳-۲. عدم اتصال تمام دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت به سامانه برخط

شناسه‌دار کردن مادران سازمان ثبت احوال کشور

یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی که دستگاه‌های اجرایی در ارائه خدمات ماده (۲۵) با آن ذکر کرده‌اند، اتصال به سامانه برخط سازمان ثبت احوال کشور است. ضعف در اتصال با این سامانه منجر به ارائه خدمات به صورت حضوری، دشوار شدن فرایند بهره‌مندی از خدمات، عدم امکان بهره‌مندی از خدمات در صورت عدم آگاهی از آنها، سلیقه‌محور شدن ارائه خدمات و ... می‌شود. علاوه بر این، این مسئله مانع دستیابی به آمار تجمیعی در دستگاه‌ها نیز شده است.

در حال حاضر این سامانه از سوی سازمان ثبت احوال کشور در دو بستر G2B (جی توبی) و PGSB (پی جی اس بی) شبکه ملی اطلاعات برای بخش‌های دولتی و غیردولتی برقرار شده است. همان‌طور که گفته شد، در حال حاضر ۱۱ دستگاه یا نهاد (بنابر درخواست برقراری اتصال با سامانه) به این سامانه متصل هستند. به عنوان مثال، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز از طریق مؤسسه سینماشهر به این سامانه متصل شده است [۵]. بر این اساس، زمانی که برای چند دستگاه امکان اتصال به سامانه محقق شده، نمی‌توان چالش را در سامانه سازمان ثبت احوال دانست. به نظر می‌رسد، عدم اتصال دستگاه‌ها به این سامانه بیشتر برآمده از ضعف پیگیری در دستگاه‌های اجرایی باشد؛ به ویژه آنکه اتصال به این سامانه و استعلام از آن مطابق با جدول ۱۶ قانون بودجه ۱۴۰۴ نیازمند برقراری تفاهم‌نامه بین دستگاه‌ها و پرداخت تعرفه مقرر شده در قانون بودجه است (مراجعه شود به پیوست ۱). علاوه بر این، یک بخش حقوقی مورد تأیید باید از سوی دستگاه‌های اجرایی به سازمان ثبت احوال جهت استعلامات معرفی شود که این موضوع نیز مسائل اداری خاص خود را داراست. همچنین می‌توان گفت؛ عدم اتصال به سامانه عمدتاً ناشی از عدم پیگیری کافی در دستگاه‌های اجرایی است.

۳-۳. گسترده بودن دامنه مخاطب (مادران دارای سه فرزند و بیشتر)

اگرچه در قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت عمدتاً خانواده‌هایی که پس از ابلاغ قانون فرزند آنها به دنیا آمده مورد خطاب قرار گرفته‌اند، با این حال در ماده (۲۵) این قانون، تمامی مادران دارای سه فرزند فارغ از بازه سنی آنها (اعم از سن مادر و فرزند) مشمول حکم و تسهیلات آن هستند. گسترده بودن دامنه مخاطبین مشمول این حکم در عمل منجر به فاصله گرفتن هدف قانون (جوانی جمعیت) از مخاطبان خود شده است. به عنوان مثال، در صورتی که یک مادر هفتادساله دارای سه فرزند باشد، خود او و فرزندانش باید بهره‌مند از خدماتی چون تخفیف در بازدید از موزه‌ها، بهره‌مندی از اماکن تفریحی و ورزشی و سینما شوند.

مسلم است که این مادر، نقشی در اصلاح نرخ باروری کل نخواهد داشت و بیشتر از وجه فرزندپروری حائز اهمیت است، بر این اساس مناسب‌تر است؛ قانونگذار با محدود نمودن دامنه مخاطبین قانون به مادرانی که پس از ابلاغ آن فرزنددار شده‌اند، اقدام به افزایش بهره‌وری حکم و قابل اجراتر شدن آن از حیث فرزندپروری اقدام می‌کرد. همان‌طور که پیشتر نیز ذکر شد این مسئله به‌ویژه در مواردی که بخشی از خدمات باید توسط بخش خصوصی اجرا شود از حیث کاهش بار مالی حائز اهمیت است.

۴-۳. شکاف بین حمایت‌های ارائه شده با نیازهای واقعی خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر

یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی که در رابطه با ماده (۲۵) می‌توان به آن اشاره کرد؛ نسبت این حمایت‌ها با مجموعه نیازهایی است که یک خانواده دارای چند فرزند برای فرزندپروری به آن نیاز دارد. به عبارت دیگر، در میان مجموع نیازهایی که مادران خانواده‌های دارای چند فرزند دارند، باید پرسید این حمایت‌ها (تخفیف در بلیت موزه‌ها و اماکن تاریخی یا امکانات ورزشی شهرداری) چه جایگاهی در سطح‌بندی نیازها (به لحاظ اولویت‌بندی) دارند. اگر چه تحقیق منسجمی در خصوص مقایسه نیازهای خانواده‌های دارای چند فرزند با خانواده‌های تک‌فرزند و یا دوفرزدی وجود ندارد، اما با مراجعه به پیمایش‌های ملی در خصوص نگرانی خانواده‌ها از فرزندآوری شاید بتوان موانع احصا شده را در شکلی گسترده‌تر به این مادران تعمیم داد. در پیمایش ملی خانواده که از سوی جهاد دانشگاهی در سال ۱۳۹۸ انجام شده پاسخ‌گویان در پاسخ به این پرسش که «در صورت عدم تمایل به اینکه در آینده نزدیک صاحب فرزند شوید؛ مهم‌ترین مشکلات و محدودیت‌های شما برای داشتن فرزند چیست؟» سه اولویت نخست خود را به شرح زیر بیان کرده‌اند:

جدول ۳. مهم‌ترین مشکلات و محدودیت‌های خانواده‌ها برای داشتن فرزند [۸]

مشکلات و محدودیت‌ها	کاملاً موافقم	موافقم	تأخیری	مخالقم	کاملاً مخالفم	بدون پاسخ
برای آینده فرزندانم نگرانم.	۳۲٫۹	۳۵٫۲	۹٫۴	۸٫۸	۱۳٫۷	۶۸
سخت بودن تربیت فرزند	۲۹٫۱	۳۲٫۹	۱۱٫۳	۱۲٫۴	۱۴٫۳	۷۴
از پس هزینه‌های آن بر نمی‌آیم.	۲۷	۲۶٫۱	۱۲٫۸	۱۷٫۱	۱۷	۷۵

مبتنی بر جدول فوق که در آن نگرانی از آینده فرزند، سخت بودن تربیت فرزند جزء مهم‌ترین موانع فرزندآوری هستند، متناسب بود در کنار تسهیلات مقرر شده در ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، موضوعاتی که به نوعی از منظر ماهیت با موانع فوق مرتبط هستند از جمله تسهیلات در حیطه آموزش مهارت‌های والدگری، نگهداری در مهد کودک، خرید اقلام و لوازم مدرسه، کتاب‌های غیردرسی در کنار خدمات فرهنگی فوق در دستور کار قرار می‌گرفت.

از سوی دیگر، برخی از حمایت‌هایی که در حال حاضر در متن قانون وجود دارد، به عموم خانواده‌ها ارائه می‌شود و محدودیتی در این زمینه وجود ندارد. به عنوان مثال، در خصوص تخفیف پنجاه درصدی بلیت سینما باید گفت؛ با توجه به اینکه هم‌اکنون امکان بهره‌مندی از تخفیف پنجاه درصدی بلیت سینما برای عموم مردم در برخی از روزهای هفته یا برخی از ساعات روز وجود دارد - روزهای سه‌شنبه عمده سینماهای کشور بلیت خود را با نصف قیمت مصوب ارائه می‌دهند [۹]، علاوه بر این، در برخی سینماها نیز بلیت سینما در ساعات قبل از ظهر کمتر از ساعت نمایش عصر، عرضه می‌شود، لذا باید پرسید این حمایت چه خلئی را پر کرده است.

۵-۳. عدم تأمین اعتبار مورد نیاز اجرای حکم در بخش خصوصی

یکی دیگر از چالش‌های پیش روی این ماده عدم تأمین اعتبار مورد نیاز اجرای حکم در بخش خصوصی در بودجه سنواتی است؛ چراکه در تبصره این حکم ذکر شده: «شمول حکم این ماده در بخش غیردولتی مشروط به پیش‌بینی جبران هزینه آن در قانون بودجه سنواتی می‌باشد». بر این اساس، بر خورداری از تخفیف لحاظ شده در سینماها و همچنین موزه‌هایی که مدیریت آن به بخش خصوصی واگذار شده منوط به تأمین اعتبار است. همان‌طور که پیشتر هم ذکر شد، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای بر خورداری حدود ۱۵ هزار خانواده یا ۷۵ هزار نفر در ماه اعتبار مورد نیاز را ۶۱ میلیارد و پانصد میلیون تومان بر آورد کرده است. **با این حال، توجه به این نکته ضروری است که این اعتبار باید در مجموع اعتبارات خود دستگاه‌ها در بودجه سنواتی درج شود و تأمین این مبلغ نباید از محل اعتبار جمعیتی ستاد ملی جمعیت صورت گیرد.**

۶-۳. سلیقه‌محوری در اجرای قانون ذیل دستگاه‌های اجرایی

یکی دیگر از چالش‌هایی که مبتنی بر اظهارات خود دستگاه‌های اجرایی قابل اشاره است اجرای سلیقه‌ای قانون است؛ به نحوی که برخی از دستگاه‌ها موضوع تخفیف را برای مادران مختلف در نظر گرفته‌اند و لزوماً محدود به مادران دارای سه فرزند و بیشتر نیست. به عنوان مثال، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان اعمال تخفیف در کلاس‌های زبان را منوط به ثبت نام هم‌زمان حداقل دو فرزند در کلاس‌ها نموده که چنین نکته‌ای در متن قانون ذکر نشده است. بر این اساس، فاصله گرفتن از حکم مصرح قانون و سلیقه‌محوری در اجرا از جمله چالش‌هایی است که به چشم می‌خورد.

۷-۳. کم‌رنگ بودن اطلاع‌رسانی در خصوص تخفیفات مذکور در حکم

یکی دیگر از چالش‌هایی که در رابطه با این حکم می‌توان ذکر کرد؛ ضعف اطلاع‌رسانی در خصوص وجود چنین حمایت‌هایی است. این مسئله سبب شده بسیاری از خانواده‌ها از وجود چنین ظرفیتی مطلع نباشند. با توجه به اینکه در حال حاضر این خدمات در دستگاه‌های اجرایی نیز مبتنی بر سامانه ثبت احوال به صورت الکترونیک صورت نمی‌پذیرد و در قالب رؤیت فیزیکی مدارک شناسایی مادر است، در صورت عدم اطلاع مادر، امکان عدم بر خورداری از خدمات ارائه شده نیز کاهش می‌یابد. لذا، تقویت اطلاع‌رسانی در این خصوص ضروری است.

۸-۳. وابسته بودن ارائه خدمت به کد ملی مادر

یکی دیگر از چالش‌های قابل ذکر در خصوص حکم ماده (۲۵)، وابسته بودن ارائه این خدمات به کد ملی مادر است؛ بدین معنا که تنها در صورت ورود کد ملی مادر، امکان احراز شرایط و بر خورداری از حمایت‌ها وجود دارد. حال اگر خانواده‌ای از ضرورت ورود کد ملی مادر بی‌اطلاع باشد یا مادر فوت کرده باشد، اختلال در بهره‌مندی از خدمات را شاهد خواهیم بود. علاوه بر این، خود فرزندان با کد ملی خود امکان بهره‌مندی از این خدمات را دارا نیستند. اگر چه کلیت اقدام از حیث توجه به مادر و تکریم جایگاه او در فرزندآوری و فرزندپروری نکته بسیار مثبتی است و باید حفظ شود، اما لازمه پیشبرد مسئله، اطلاع‌رسانی کافی از مبتنی بودن خدمات به کد ملی مادر و همچنین ضرورت اتصال تمامی دستگاه‌ها به کد ملی مادر است تا اهداف حکم تحقق یابد.

۹-۳. شفاف نبودن دقیق نوع خدماتی که قرار است از تخفیف برخوردار شوند

فقدان وجود سامانه یکپارچه از خدماتی که به مادران دارای سه فرزند و بیشتر در دستگاه‌های اجرایی داده می‌شود، منجر به این شده که خانواده‌ها آگاهی کافی از خدمات قابل ارائه نداشته باشند. علاوه بر این، دستگاه‌ها نیز به صورت پراکنده و جزیره‌ای به ارائه خدمت در این حوزه

می‌پردازند. در صورتی که اگر سامانه یکپارچه‌ای در این زمینه وجود داشت؛ هم خانواده‌ها از مجموع خدمات ارائه شده در دستگاه‌های مختلف اطلاع کامل‌تری داشتند و هم این امکان وجود داشت که دستگاه‌ها با الگوگیری از یکدیگر خدمات جامع‌تری را ارائه دهند. همچنین این سامانه شرایطی را فراهم می‌کند که بتوان از چند خدمت به صورت هم‌زمان بهره جست.

۴. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت دو اقدام کلی پیگیری شده است:

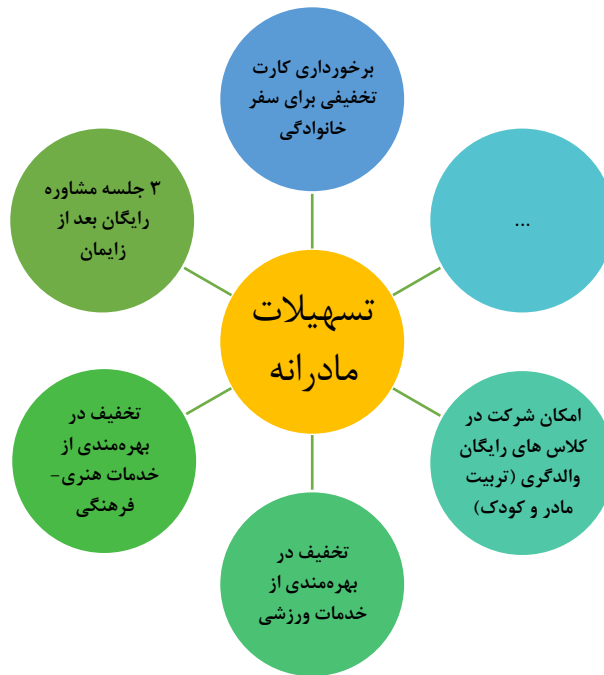
۱. ایجاد زیرساخت سامانه شناسه‌دار شدن مادران دارای سه فرزند و بیشتر،
۲. تکلیف دستگاه‌ها به ارائه خدمات فرهنگی چون بازدید از موزه و اماکن تاریخی، حمل‌ونقل شهری و امکانات تفریحی، ورزشی و فرهنگی با تخفیف به مادران مذکور و خانواده آنها.

در خصوص بخش اول حکم باید گفت؛ سامانه بر خط شناسایی و صدور شناسه مادران دارای سه فرزند و بیشتر در حال حاضر از سوی سازمان ثبت احوال کشور محقق شده و امکان دسترسی دستگاه‌ها و بخش خصوصی نیز به این سامانه وجود دارد. با این حال در خصوص بخش دوم، مبتنی بر ارائه خدمات فرهنگی - ورزشی با اعمال تخفیف ویژه به این خانواده‌ها، به علت عدم تعامل کافی دستگاه‌ها با سازمان ثبت احوال کشور، همچنان حکم به صورت کامل تحقق نیافته و اگر خدمتی نیز ارائه می‌شود به صورت غیر الکترونیک و مبتنی بر رؤیت فیزیکی شناسنامه است که امکان سلیقه‌محور اجرا شدن و عدم برخورداری کامل تمامی مادران مشمول را به همراه دارد. توجه به این نکته ضروری است که برخی از دستگاه‌ها به رغم عدم اتصال به سامانه، تخفیف مذکور در حکم ماده را اعمال کرده‌اند (مانند وزارت میراث فرهنگی گردشگری و صنایع دستی). هر چند که اجرای آن به صورت غیر الکترونیک است، اما برخی دستگاه‌ها با تخفیف مذکور را اعمال نکرده‌اند (شهرداری‌ها) یا به صورت سلیقه‌ای آن را اجرا می‌کنند؛ که البته می‌توان این اجرای سلیقه‌ای را خارج از حوزه قانون و به دلایلی همچون شگردهای بازاریابی قلمداد کرد (کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان). بدین ترتیب وضعیت اجرای ماده در تمامی دستگاه‌ها به یک شکل نبوده و متناسب با پیگیری آن دستگاه متفاوت است.

تعدد دستگاه‌های اجرایی مشمول حکم، عدم اتصال تمام دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت به سامانه بر خط شناسه‌دار کردن مادران سازمان ثبت احوال کشور، گسترده بودن دامنه مخاطب، فاصله بین حمایت‌های ارائه شده با نیازهای واقعی خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر، منوط بودن ارائه خدمت در بخش خصوصی به تأمین اعتبار، کم‌رنگ بودن اطلاع‌رسانی در خصوص تخفیفات مذکور در حکم، وابسته بودن ارائه خدمت به کد ملی مادر، شفاف نبودن دقیق نوع خدماتی که قرار است از تخفیف برخوردار شوند؛ از جمله چالش‌های اجرایی پیش روی حکم هستند.

پیشنهاد می‌شود؛ جهت تقویت این حکم و افزایش اثربخشی آن، ارتقای هویت بخشی به نقش و جایگاه مادر و التزام دستگاه‌های اجرایی به اجرای هر چه بهتر این قانون، یک سامانه یکپارچه از مجموع خدماتی که دستگاه‌های مختلف می‌توانند به مادران ارائه دهند و مبتنی بر تنوع بخشی بر خدمات قابل ارائه، از جمله خدمات حوزه بهداشت و درمان تا خدمات فرهنگی، توسط دبیرخانه ستاد ملی جمعیت ایجاد شود. در این حالت به محض تولد فرزند یک کد شناسه ویژه برای مادر صادر می‌شود تا با استفاده از کد ملی خود از خدمات مختلف ارائه شده در سامانه بهره‌مند شوند. در شکل زیر می‌توان برخی از خدماتی که می‌تواند جهت بهره‌مندی مادران در سامانه تعریف شود، ملاحظه کرد. توجه به این نکته ضروری است که این موارد صرفاً پیشنهاد بوده و به تناسب مشارکت دستگاه‌های مختلف می‌تواند دامنه وسیع‌تری را دربرگیرد.

شکل ۲. پیشنهادهای قابل طرح برای سامانه یکپارچه تک‌ریم مادری

مأخذ: نگارنده.

علاوه بر این، پیشنهاد می‌شود با هدف افزایش اثربخشی حکم در راستای حمایت از فرزندآوری و تحقق اهداف برنامه هفتم پیشرفت در ماده (۷۹)، دامنه شمول حکم به تمامی مادرانی که صاحب فرزند می‌شوند (فارغ از تعداد فرزند آنها)، تغییر یابد.

۵. پیوست‌ها

جدول ۱ پیوست. جدول ۱۶ قانون بودجه ۱۴۰۴ - تعرفه‌های درآمدی سازمان ثبت احوال کشور

۸,۰۰۰,۰۰۰	درآمد حاصل از ثبت نام و صدور ورقه (کارت) هوشمند ملی	سازمان ثبت احوال کشور	۱۴۰۱۴۹
۲,۲۰۰,۰۰۰	ثبت نام ورقه (کارت) هوشمند ملی		
۳,۰۰۰,۰۰۰	نوبت اول	صدور ورقه (کارت) هوشمند ملی مجدد	
۴,۰۰۰,۰۰۰	نوبت دوم		
۵,۰۰۰,۰۰۰	نوبت سوم و پس از آن		
۲,۲۰۰,۰۰۰	تعویض ورقه (کارت) هوشمند ملی (ناشی از تغییر مشخصات سجلی، خرابی و ...) به استثنای اشتباه مأمور		
۳۰۰,۰۰۰	تأیید گزارش مفقودی ورقه (کارت) هوشمند ملی		
۵۰۰,۰۰۰	فعال سازی	ورقه (کارت) هوشمند ملی	
۵۰۰,۰۰۰	غیرفعال سازی		
۲۵۰,۰۰۰	فعال سازی مجدد ورقه (کارت) هوشمند غیرفعال ناشی از فقدان تا قبل از صدور ورقه (کارت) مجدد		
۱۵,۰۰۰,۰۰۰	درآمد حاصل از ارائه خدمات الکترونیکی	سازمان ثبت احوال کشور	
۱۵۰,۰۰۰	مشخصات، وفات و تأییدیه شماره ملی	صدور گواهی	
۱,۵۰۰,۰۰۰	تجرد، ازدواج و طلاق		
۲۰۰,۰۰۰	مشخصات خانواده		
۱,۰۰۰,۰۰۰	انحصار وراثت		
۱,۰۰۰,۰۰۰	یک بار خروج از کشور		
۲۵۰,۰۰۰	صدور الکترونیکی انواع گواهی هویتی		
معاف	صدور گواهی مشخصات، وفات و تأییدیه شماره ملی و پاسخ کتبی به استعلام مشخصات هویتی برای بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی (ره)		
۳۰۰,۰۰۰	تأیید گزارش مفقودی شناسنامه		
۱,۵۰۰,۰۰۰	رسیدگی به شکایات گواهی انحصار وراثت بعد از صدور به استثنای اشتباه مأمور		
۴۰,۰۰۰	به ازای هر رکورد	پاسخ به استعلامات دستی مبتنی بر فهرست‌ها و گزارش‌های خارج از چارچوب‌های تعریف شده	

درآمد (میلیون ریال) / نرخ تعرفه (ریال)	عنوان ردیف در آمده متناظر / جزء تعرفه	عنوان دستگاه	کد ردیف در آمده
۲۰,۰۰۰	مشخصات هویتی اشخاص حقیقی	پاسخ به استعلامات الکترونیکی شرکت‌ها، بانک‌ها، بیمه‌ها، شهر داری‌ها، دفاتر اسناد رسمی، دفاتر الکترونیک خدمات قضایی، دفاتر پیشخوان دولت، دفاتر الکترونیک خدمات شهر، دفاتر پلیس ۱۰+ و مؤسسات و صندوق‌های مالی و اعتباری و کارگزاری‌های بورس و ...	
۶۰,۰۰۰	نمایش عکس اشخاص در سامانه استعلام الکترونیکی		
۳۰۰,۰۰۰	تأیید عکس متقاضیان در دفاتر احراز هویت ادارات ثبت احوال		
۱,۲۰۰,۰۰۰	ثبت واقعه ازدواج به موجب اقرارنامه زوجیت		
۳۵۰,۰۰۰	انتقال واقعه ازدواج از دفاتر رسمی ازدواج در اسناد هویتی (الکترونیکی و غیر آن)		
۵۰۰,۰۰۰	انتقال واقعه طلاق از دفاتر رسمی ازدواج در اسناد هویتی (الکترونیکی و غیر آن)		
۳,۵۰۰,۰۰۰	صدور رونوشت سند ازدواج و طلاق اتباع ایرانی خارج از کشور		
۴,۰۰۰,۰۰۰	ثبت ولادت اتباع خارجی با صدور گواهی یا گواهی مجدد		
۲,۰۰۰,۰۰۰	ثبت فوت اتباع خارجی با صدور گواهی یا گواهی مجدد		
۱,۵۰۰,۰۰۰	اجرای احکام مراجع قضایی در اسناد هویتی		
۱,۵۰۰,۰۰۰	درخواست رسیدگی از هیئت‌های حل اختلاف اسناد هویتی به استثنای اشتباه مأمور		
۵,۰۰۰,۰۰۰	درخواست رسیدگی	کمیسیون تشخیص سن	
۴,۰۰۰,۰۰۰	اجرای احکام		
۲,۰۰۰,۰۰۰	تنظیم و ثبت اقرارنامه نسب در ادارات ثبت احوال		
۶,۰۰۰,۰۰۰	صدور	گواهینامه مدیر فنی دفاتر پیشخوان و پست و سایر دفاتر	
۷,۰۰۰,۰۰۰	تمدید		
۸,۰۰۰,۰۰۰	صدور	پروانه دفاتر پیشخوان و پست و سایر دفاتر	
۶,۰۰۰,۰۰۰	تمدید		
۳,۵۰۰,۰۰۰	فعال سازی - نوبت اول	اسم رمز (توکن) وی.پی.ان دفاتر پیشخوان، پست (اولیه) و سایر دفاتر و مدیر فنی	
۶,۰۰۰,۰۰۰	فعال سازی - نوبت دوم		
۳,۵۰۰,۰۰۰	تمدید و تغییر نام		
۶,۵۰۰,۰۰۰	خرابی و مفقودی		
۱,۰۰۰,۰۰۰	الصاق عکس به گواهی ولادت اتباع خارجی		
۳,۵۰۰,۰۰۰	اسناد راكد (به استثنای عدم درج سری و سریال شناسنامه در طرح تعویض و ...) خروج از رکورد	تشکیل پرونده	
۱,۵۰۰,۰۰۰	فاقدین ورقه (ماده (۴۵) قانون ثبت احوال)		
۱۲,۰۰۰,۰۰۰	متقاضیان استعلام		

کد ردیف در آمدی	عنوان دستگاه	عنوان ردیف در آمدی متناظر / جزء تعرفه	درآمد (میلیون ریال) / نرخ تعرفه (ریال)
		اجرای احکام قضایی مبنی بر فعال سازی موقت اسناد راکد	۵,۰۰۰,۰۰۰
		اخذ درخواست و صدور ورقه (کارت) موقت فاقدین ورقه (شناسنامه)	۲۰۰,۰۰۰
		ثبت مشخصات فرزندان اتباع خارجی در سند هویتی و شناسنامه مادر ایرانی	۱,۰۰۰,۰۰۰
		تحويل مدارک مکشوفه	۲۰۰,۰۰۰
	ارائه اطلاعات آماری برای اشخاص حقیقی و حقوقی	به ازای هر رکورد و پردازش	۵,۰۰۰
	سرویس احراز هویت سه عامله بر اساس ورقه (کارت) هوشمند ملی (حضوری و نیمه حضوری)	به ازای هر رکورد	۸۰,۰۰۰
	سرویس احراز هویت در فضای مجازی با استفاده از سامانه هدی	تاسطح اعتماد (۲) به ازای هر رکورد	۳۰,۰۰۰
		تاسطح اعتماد (۳) به ازای هر رکورد	۴۰,۰۰۰
		تاسطح اعتماد (۴) به ازای هر رکورد	۱۰۰,۰۰۰
	امضای الکترونیکی	سرویس امضای الکترونیکی	۵۰,۰۰۰
		آموزش کاربران، مدیران فنی و مدیران دفاتر پیشخوان	۲,۶۰۰,۰۰۰
	ارائه خدمت از طریق سامانه پایگاه سببی نسبی	به ازای هر رکورد	۲۰,۰۰۰
		درخواست رسیدگی به مغایرت اطلاعات خانوار پس از اتمام مهلت فراخوان	۳۰۰,۰۰۰
		صدور گواهی‌های ر قومی (دیجیتال) برای بهره‌برداران از ورقه (کارت) هوشمند ملی	۵,۰۰۰,۰۰۰
	پاسخ به استعلام مکتوب اثر انگشت بر پایه شماره ملی	به ازای هر شماره ملی	۵۰۰,۰۰۰
	سرویس جستجوی اثر انگشت	به ازای هر رکورد	۱۰۰,۰۰۰
		سرویس انطباق تصویر چهره	۱۰۰,۰۰۰
		رفع انسداد پین‌های ورقه (کارت) (آنبلاک)	۲۰,۰۰۰
		تقاضای تغییر محل تحويل ورقه (کارت) پس از صدور آن	۲,۰۰۰,۰۰۰
		ثبت تغییرات خانواده	۲۵۰,۰۰۰
		درخواست بررسی نام در کمیته موضوع ماده (۲۰) قانون ثبت احوال کشور	۲,۵۰۰,۰۰۰
		أخذ هزینه از استعلامات معاونت نظام وظیفه	۵۰,۰۰۰
	هزینه تولید اسناد هویتی برای ایرانیان خارج از کشور (باتعهد پرداخت توسط وزارت امور خارجه)	شناسنامه	۱,۳۰۰,۰۰۰
		ورقه (کارت) ملی	۲,۲۰۰,۰۰۰
		اعتبار بخشی به سری سریال شناسنامه عادی و ابطال سری سریال المثنی در سامانه	۵۰۰,۰۰۰

درآمد (میلیون ریال) / نرخ تعرفه (ریال)	عنوان ردیف در آمدی متناظر / جزء تعرفه	عنوان دستگاه	کد ردیف درآمدی
۱,۳۰۰,۰۰۰	در مهلت قانونی - حسب درخواست متقاضی	ثبت ولادت و صدور شناسنامه	
۱,۰۰۰,۰۰۰	در مهلت قانونی - الکترونیک		
۲,۰۰۰,۰۰۰	بعد از مهلت قانونی لغایت ۳ ماه		
۲,۵۰۰,۰۰۰	بعد از مهلت قانونی بیشتر از ۳ ماه		
۱,۵۰۰,۰۰۰	تعویض شناسنامه به الکترونیک		
۲,۰۰۰,۰۰۰	نخستین بار	صدور شناسنامه مجدد	
۳,۰۰۰,۰۰۰	نوبت دوم		
۴,۰۰۰,۰۰۰	نوبت سوم و پس از آن		
۵,۰۰۰,۰۰۰	در اجرای مواد (۳۲) و (۳۳) قانون ثبت احوال		
معاف	صدور شناسنامه مجدد (نوبت اول) برای (مشمولین تبصره «۲» ماده (۱) قانون تخلفات، جرائم و مجازات های مربوط به اسناد سجلی و شناسنامه مصوب ۱۳۷۰/۰۵/۱۰ مجمع تشخیص مصلحت نظام)		
۵,۰۰۰,۰۰۰	به موجب اجرای احکام مراجع قضایی	تنظیم سند هویتی	
۵,۰۰۰,۰۰۰	مشمولین بندهای «۴»، «۵» و «۶» مواد (۹۷۶) و (۹۷۹) قانون مدنی و همچنین فرزندان ناشی از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی و بازگشت به تابعیت		
۵,۰۰۰,۰۰۰	نوبت اول - تجویز سازمان	تغییر نام و نام خانوادگی	
۷,۵۰۰,۰۰۰	نوبت اول - با حکم محاکم قضائی		
۷,۵۰۰,۰۰۰	نوبت دوم		
۵۰۰,۰۰۰	تبصره ذیل ماده (۴۱) قانون ثبت احوال (فرزندان زیر ۱۸ سال)		
۱,۰۰۰,۰۰۰	تأیید اجازه نامه از دارنده حق تقدم نام خانوادگی		
۵۰,۰۰۰	پاسخ به استعلام نشانی افراد		
۱,۰۰۰,۰۰۰	درآمد حاصل از ارائه خدمات الکترونیکی به بخش غیردولتی	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۱۴۰۱۱۶
۲۰,۰۰۰	دهک در آمدی - به ازای هر استعلام		
۲۰,۰۰۰	بیمه تجمیعی - به ازای هر استعلام		
۵۰,۰۰۰	احراز هویت و سهام اعضا تعاونی - به ازای هر استعلام		
۱۳,۴۴۰,۰۰۰	درآمد حاصل از خدمات ثبتی (موضوع ماده (۱۰) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت)	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور	۱۴۰۱۱

منابع و مأخذ

[۱] قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

[Online]. Available: <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/1678266>.

[۲] پاسخ سازمان ثبت احوال کشور به شماره ۱۴۰۴/۲۹۲۰۰۴ مورخ ۱۴۰۴/۳/۱۷ در پاسخ به نامه مرکز پژوهش‌ها به شماره ۸۲/۳۰۵۸-۱۱۰۰۰ مورخ ۱۴۰۴/۲/۳۱.

[۳] پاسخ وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به شماره ۱۴۰۴۲۳۱/۷۶۳۳ مورخ ۱۴۰۴/۴/۲۳ در پاسخ به نامه مرکز پژوهش‌ها به شماره ۱۶۲۰۰/۴۴۳۹-۸۲ مورخ ۱۴۰۴/۴/۱۰.

[4] [Online]. Available: <https://www.mizanonline.ir/fa/news/4773513/>.

[۵] پاسخ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به شماره ۱۴۰۴/۱۴۸۱۰۵ مورخ ۱۴۰۴/۵/۸ به نامه مرکز پژوهش‌ها به شماره ۱۶۲۰۰/۴۷۰۰-۸۲ مورخ ۱۴۰۴/۴/۱۸.

[۶] پاسخ کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به شماره ۱/۵۶۷ مورخ ۱۴۰۴/۵/۲۰ به نامه مرکز پژوهش‌ها به شماره ۱۶۲۰۰/۲۷۴۷-۸۲ مورخ ۱۴۰۴/۲/۲۷.

[7] [Online]. Available: <https://metro.tehran.ir/>.

[۸] پیمایش ملی خانواده، جهاد دانشگاهی، ۱۳۹۸.

[9] [Online]. Available: <https://tasviresahr.com/blog/What-days-are-cinema-tickets-half-price>.

گزیده سیاستی

عدم اتصال بیشتر دستگاه‌های اجرایی به سامانه شناسه‌دار کردن مادران مانع از اجرای ماده (۲۵) قانون جوانی جمعیت است. از این رو ایجاد سامانه یکپارچه خدمات فرهنگی - اجتماعی مبتنی بر کد ملی مادر ضروری است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir